

rad seoskih oo sk u vojvodini*

milan župančić

centar za društvena
istraživanja
sveučilišta u zagrebu,
zagreb, jugoslavija

Seoske organizacije SK u Vojvodini brojčano su velike za seoske prilike. Anкета provedena u 42 seoske OO SK (1977) pokazala je da u svakom petom anketiranom selu OO SK ima više od 100 članova, te da u većim naseljima postoji i više Osnovnih organizacija. Po svom socijalnom sastavu, međutim, te su organizacije pretežno nepoljoprivredničke: u članstvu dominiraju radnici i službenici te umirovljenici.

Sva značajnija pitanja iz života u selu zastupljena su u radu OO SK, što ujedno znači da organizacija SK vrši svoju idejno usmjeravajuću ulogu u selu. Problemi poljoprivrede i agrarne politike zauzimaju važno, iako ne i najvažnije mjesto u radu seoskih OO SK. Poljoprivrednici čine aktivnije članove seoskih organizacija. No, zbog svoje nedovoljne zastupljenosti u socijalnoj strukturi OO SK nisu u mogućnosti da u dovoljnoj mjeri nametnu svoj interes u području agrarne politike i podruštvoavljanja poljoprivrede. Autor smatra da bi se poljoprivrednicima — članovima SKV trebalo organizacijski omogućiti da sudjeluju u radu OO SK u organizacijama udruženog rada poljoprivrede; bio bi to za njih pogodniji okvir za aktivnije učestvovanje u realizaciji agrarne politike negoli što je to slučaj u mjesnim OO SKV.

primljeno listopada 1980.

—> Osnovne organizacije SK u vojvođanskom selu prilično su velike i brojne za seoske prilike (u prosjeku broje 65 članova) — a to vrijedi i za druge društveno-političke organizacije. Tako najveća anketirana organizacija OO SK, a to je ona u kolonističkom naselju Lovćenac (općina Mali Idjoš) broji 282 člana, a u gotovo svakom petom selu OO SK broji preko 100 članova. Potrebno je napomenuti da u većim seoskim naseljima postoji više OO SK tako da je broj članova SK u tim selima još veći. Pored OO SK u mjesnim zajednicama, koje su obuhvaćene ovim istraživanjem, postoje još osnovne organizacije u privrednim i poljoprivrednim organizacijama (najčešće su to zadruge i osnovne organizacije kooperanata), školama i dr. Ukupan broj komunista u nekim selima iznosi preko četiri i

* Ovaj se napis bazira na rezultatima istraživanja djelovanja SK u selu i poljoprivredi Vojvodine, koje je provedeno u 42 seoske OO SK, u ljetu 1977. Rezultati cjelokupnog istraživanja objavljeni su u studiji grupe autora »Djelovanje Saveza komunista u selu i poljoprivredi Vojvodine«, CDIS, Zagreb 1978.

pet stotina. Tako npr. u spomenutom Lovčencu sve OO SK broje 580 članova, a što je vrlo veliki potencijal za društvenu akciju u naselju koje ima oko 4100 stanovnika.

Po svom socijalnom sastavu seoske organizacije SK pretežno su nepoljoprivredne — dominiraju radnici i službenici a znatan je i broj penzionera.

sastanci i odaziv na sastanke seoskih oo sk

Analizu rada i aktivnosti seoskih organizacija SK započet ćemo podatkom o učestalosti održavanja sastanaka. Taj podatak predstavlja indikator formalnog preduvjeta organiziranog rada komunisti u selu. U anketiranim organizacijama dobiveni su slijedeći odgovori.

Tabela 1

Učestalost sastanaka SK

Učestalost	Broj organizacija	%
Dva ili više puta na mjesec	6	14,3
Jednom na mjesec	27	64,3
Jednom u dva mjeseca	6	14,3
Manje nego jednom u dva mjeseca	1	2,4
Bez odgovora	2	4,7
Ukupno:	42	100,0

Dinamika održavanja sastanaka može nas zadovoljiti jer gotovo 80% organizacija održava sastanke najmanje jednom na mjesec ili još češće. To znači da četini petine seoskih OO SK ima 10 ili više sastanaka na godinu isključujući dva ljetna mjeseca, kada rad opada. Samo se u jednoj organizaciji sastanci održavaju rjeđe od jednom u dva mjeseca, što se može smatrati neprihvatljivom dinamikom — sastanci se održavaju tek četiri-pet puta na godinu što svakako nije dovoljno.

Pored učestalosti sastanaka važan uvjet za značajniju političku aktivnost jest odaziv članstva na sastanke. Slijedeća tabela daje o tome globalni uvid.

Tabela 2

Koliko članova u prosjeku dolazi na sastanke OO SK?

Prosječni odaziv	Broj organizacija	%
Oko tri četvrtine	16	38,1
Oko dvije trećine	18	42,9
Oko polovine	6	14,3
Često su problemi s kvorumom	1	2,4
Bez odgovora	1	2,4
Ukupno:	42	100,0

Sudeći po rezultatima koje pruža tabela, članstvo SK na selu uredno izvršava svoju obvezu u pogledu prisustvovanja sastancima. U najvećem broju OO SK sastancima prosječno prisustvuje dvije trećine članova, a u 38% OO SK na sastanke dolazi tri četvrtine članova. U samo jednoj organizaciji prisustvuje manje od polovine članova što znači da se ponekad pojavljuju problemi kvoruma. U vođanskim selima organizacije SK nemaju izraženije probleme zbog nedolaska članova na sastanak, kao što je slučaj u organizacijama industrijskih i gradskih sredina. Vjerojatno je da članovi seoskih organizacija SK redovitije dolaze na sastanke zbog toga što nisu opterećeni drugim društvenim obavezama, kao što to biva s ljudima iz urbanih sredina i drugih područja udruženog rada.

Drugo moguće objašnjenje jest u tome što seoske organizacije SK svojom aktivnošću zadiru u šire područje interesa, one su, naime, formirane po radnom i teritorijalnom principu i obuhvaćaju probleme poljoprivrede i probleme razvoja i organizacije života u seoskom naselju.

Zanimalo nas je, također, da li seljaci-komunisti podjednako prisustvuju sastancima OO SK u odnosu na pripadnike drugih profesionalnih kategorija. U najvećem broju — 57,1% organizacija dobili smo odgovor da se poljoprivrednici jednako redovito odazivaju na sastanke kao i ostali članovi, a u svakoj sedmoj organizaciji njihov je odaziv manji od ostalih članova. U nekim drugim organizacijama dana je napomena da u sezoni poljoprivrednih radova seljaci slabije prisustvuju sastancima, što je u stanovitom pogledu i normalno, i zbog čega ne treba posebno raspravljati. Boljom organizacijom rada OO SK i adekvatnim rasporedom sastanaka i drugih aktivnosti takva ograničenja mogu se uspješno prevladati a da to ne dovodi u pitanje normalan i kontinuiran rad seoskih OO SK. Primjećeno je, inače, da je bolji odaziv na sastanke u onim organizacijama u kojima izrazitije dominiraju komunalni problemi sela, unapređivanje poljoprivrede te pitanje općenarodne obrane i društvene samozaštite. Odaziv članstva slabiji je u onim organizacijama u kojima su na dnevnom redu češće pitanja iz rada seoskih institucija te prorada materijala viših organa SK.

Ukazat ćemo još, ukratko, i na to kakva je aktivnost poljoprivrednika na sastancima SK. U najvećem broju organizacija (40,5%) dobiven je odgovor da je aktivnost poljoprivrednika veća u pitanjima koja se tiču poljoprivrede a jednaka u drugim pitanjima. Na drugom je mjestu odgovor da je aktivnost poljoprivrednika jednaka u svim pitanjima koja se razmatraju na sastancima OO SK. Iz odgovora može se izvući zaključak da se poljoprivrednici, članovi SK, ne ograničavaju na rješavanje »vlastitih« problema, nego ravnopravno, s ostalim članovima sudjeluju u raspravljanju svih problema kojima se bave OO SK. Nakon ovih više-manje formalnih pokazatelja, prelazimo na neke sadržajne aspekte rada seoskih OO SK.

neki aspekti sadržaja rada i aktivnosti seoskih oo sk

U anketi smo ukratko dotakli i pitanje što je dominantan sadržaj rada partijske organizacije na selu i što je glavni interes poljoprivrednika u radu OO SK. Na to je pitanje teško dobiti pouzdan od-

govor jer bi to tražilo da se duže i preciznije prati rad OO SK i da se utvrdi kako su se i koliko puta pojedina pitanja našla na dnevnom redu sastanaka OO SK, kakve su akcije uslijedile nakon toga i do kakvih se rezultata došlo. Naravno da jedno istraživanje u okvirima danih mogućnosti ne može pružiti odgovore na sva ta pitanja te ostaje potreba da se navedeni problem detaljnije istraži u idućim istraživanjima. Okvirni uvid u sadržajnu usmjerenost seoskih organizacija dobili smo tako što su predstavnici svake anketirane organizacije od predloženih 11 područja aktivnosti, označili po tri kojima se njihova organizacija najčešće bavi. Pretpostavka ovog pitanja jest da ono o čemu se najčešće raspravlja predstavlja i glavni sadržaj aktivnosti OO SK, bez obzira na to što su sastanci, u odnosu na cjelokupnu aktivnost OO SK, samo dogovor o akcijama koje treba poduzeti u drugim organizacijama i samoupravnim organima kao što su mjesna zajednica, poljoprivredne organizacije, društvene institucije i sl. Evo, kakve smo odgovore dobili na postavljeno pitanje.

Tabela 3

Najčešće razmatrana pitanja na sastancima seoskih OO SK

Sadržaj	%	Rang
Komunalni problemi sela	66,7	1
Opća idejno-politička pitanja	52,4	2
Akcije oko udruživanja poljoprivrednika i podruštvovljavanje poljoprivrede	45,2	3
Unapređivanje poljoprivrede općenito	38,1	4
Prorada materijala viših organa SK	19,1	5
Organizacijska pitanja	16,7	6
Opća aktivnost drugih organizacija	11,9	7
Rad seoskih institucija (škole, trgovine)	9,5	8
Općenarodna obrana i društvena samozaštita	7,4	9
Kadrovska rješenja u rukovodstvima drugih organizacija	2,4	10,5
Aktivnost i ponašanje pojedinih članova SK	2,4	10,5

Na prvom su mjestu navedeni komunalni problemi sela kao najčešće teme sastanaka OO SK. To je i razumljivo jer problem sela kao cjeline jest ono što najviše i angažira sve društvene organizacije. Međutim takav je odgovor i djelomično iznenađujući s obzirom na visok nivo urbaniziranosti vojvođanskog sela, znatno više u odnosu na druge seoske sredine. Vjerojatno je da su kod seoskog stanovništva Vojvodine, kao i drugdje, prisutne aspiracije za još boljim komunalnim standardom pa se to reflektira i u aktivnostima društveno-političkih organizacija. Nije na odmet podsjetiti da su komunalna pitanja najčešće preokupacija seoskih mjesnih zajednica širom Jugoslavije. Govori se čak da su seoske mjesne zajednice uspješnije od gradskih upravo zbog toga što na rješavanju komunalnih problema mobiliziraju cjelokupno seosko stanovništvo i aktiviraju sve raspoložive snage, što nije slučaj u gradu, gdje postoje posebne službe i organizacije zadužene za komunalne poslove. Seoska samouprava ima svakako za svoju podlogu daleko konkretniji sadržaj nego ona u gradskim sredinama, iako bi bilo pogrešno svoditi samoupravljanje u mjesnoj zajednici samo na rješavanje komunalnih problema. Ipak, ta činjenica ostavlja odraza i u orijentaciji seoskih OO SK što pokazuju i rezultati naše ankete.

Na drugom mjestu, kao najčešće raspravljana tema OO SK, spomenuta su opća idejno-politička pitanja. To govori da se SK na selu ne bavi samo — kako se ponekad prigovara — »komunalnim« nego i »komunističkim« pitanjima, ako se tako uopće može dijeliti aktivnost SK na selu. Nužno je, naime, da se OO SK kao idejno usmjeravajuća i vodeća snaga političkog života u selu mora baviti i jednim i drugim. Ako bi se bavila samo općepolitičkim pitanjima bez angažiranja na rješavanju konkretnih problema svoje sredine, OO SK se ne bi mogla potvrditi kao vodeća snaga razvoja samoupravljanja na selu.

Na trećem i četvrtom mjestu po važnosti jesu problemi udruživanja poljoprivrednika i razvoja poljoprivrede. Takvi su rezultati očekivani, iako nije pohvalno da su samo u manje od 40% seoskih organizacija problemi unapređivanja poljoprivrede na prvim mjestima. Očigledno je da su poljoprivrednici, iako aktivni na sastancima, zbog svoje malobrojnosti u članstvu SK, i manjeg utjecaja te da ne uspijevaju svojim organizacijama dovoljno nametnuti svoje probleme i interese.

Iza tih tema slijedi ono što bismo mogli nazvati užom problematikom samog SK — a to su organizaciona pitanja OO SK i prorada materijala viših foruma SK. Na sedmom su mjestu problemi vezani uz aktivnost drugih društveno-političkih organizacija u naselju a potom teme vezane uz rad seoskih institucija.

Na osnovi prikazanih rezultata može se zaključiti da su sva značajnija pitanja zastupljena u radu OO SK i da ta organizacija vrši svoju idejno usmjeravajuću i vodeću ulogu u selu. Problemi poljoprivrede zauzimaju važno, iako ne i najvažnije mjesto u aktivnosti OO SK što je uvjetovano različitim faktorima. Postoji potreba da se SK na selu bavi cjelokupnom problematikom razvoja samoupravljanja te onim sadržajima koji proizlaze iz interesa sela kao cjeline. S druge strane, u socijalnoj strukturi OO SK dominiraju nepoljoprivredni slojevi — službenici, radnici i druge kategorije — što također objektivno ograničuje interes OO SK za probleme poljoprivrede. Gotovo iste rezultate dobili smo i na razini Jugoslavije, s tim da je preokupacija komunalnim problemima još izrazitija nego u Vojvodini. U nekim sredinama čak se problemi udruživanja poljoprivrednika ne spominju kao značajniji aspekt aktivnosti seoskih OO SK.

Gledano u cjelini, možemo zaključiti da poljoprivrednici spadaju u red aktivnijih članova seoskih organizacija SK, ali zbog nedovoljne zastupljenosti ne mogu u dovoljnoj mjeri nametnuti svoj interes i usmjeriti organizaciju SK na češće i sadržajnije bavljenje problematikom razvoja poljoprivrede i podružtvovljavanja. Tu treba ukazati na interesnu heterogenost članova seoskih organizacija SK, jer dok se čitav interes poljoprivrednika — »mjesni« i dohodovno-proizvodni može realizirati u okviru te organizacije, dotle pripadnici ostalih profesija svoj dohodovni i samoupravni interes realiziraju na drugom mjestu. Osim toga potrebno je kritički ukazati na objektivne mogućnosti organizacija SK teritorijalnog tipa, kakve su OO SK u mjesnim zajednicama. Produbljenija analiza vjerojatno bi pokazala da takve organizacije nemaju dovoljno utjecaja na ono što se zbiva u organizacijama udruženog rada u poljo-

privredi i u zadrugama kao osnovnim nosiocima razvoja agrara i najznačajnijim faktorima podružtvovljavanja poljoprivrede. Smatramo da bi za poljoprivrednike — članove SK trebalo stvoriti mogućnosti da više i šire sudjeluju u radu partijske organizacije unutar organizacija udruženog rada poljoprivrede, jer bi to bio pogodniji okvir njihova sudjelovanja u realizaciji agrarne politike, nego što je slučaj s organizacijama SK mjesnog tipa.

Valjalo bi, stoga, razmatrati mogućnost organizacijskog povezivanja individualnih poljoprivrednika u organizacije SK u poljoprivrednim organizacijama, gdje za to postoje potrebni uvjeti. Tu se objektivno ostvaruju osnovni interesi samih poljoprivrednih proizvođača, osobito onih udruženih i kooperanata.

Začeci takve prakse postoje (u Vojvodini su poljoprivrednici ponegdje organizirani u zadrugama), i trebalo bi ih širiti, a to ni u kom slučaju ne znači slabljenje uloge i važnosti postojećih organizacija SK u seoskim naseljima i njihove odgovornosti za socijalističku transformaciju sela i za daljnji razvoj samoupravljanja.

Milan Župančić:

The Work of Village Basic Organizations of the League of Communists in Vojvodina

Summary

In comparison to villages elsewhere, village organizations of the League of Communists in Vojvodina have rather a large number of members. An enquiry carried out in 42 village BO LC (1977) showed that every fifth village BO LC has over 100 members, and larger settlements have several Basic Organizations. The social composition of those organizations, however, is predominantly non-agricultural: their members are mostly workers, clerical workers and pensioners.

All questions important for village life are taken up in the work of the BO LC. That means that the LCY is carrying out its leading ideological role in the village. Agricultural problems and those of the agrarian policy take up an important, although not the most important place in the work of village BO LC. Farmers are among the more active members of village organizations, but because they are insufficiently represented in the social structure of the BO LC they cannot make their voices well enough heard in the filed of agrarian policy and the socialization of agriculture.

The author considers that farmers — LC members should be organizationally enabled to participate in the work of BO LC in organizations of associated labour in agriculture, which would provide a better framework for

Деятельность крестьянских Основных организаций Союза коммунистов в Воеводине

Резюме

Смотря по обстоятельствам в селе, в крестьянских организациях Союза коммунистов в Воеводине обнаружена высокая численность. Результаты анкеты проведенной в 42 крестьянских основных организациях Союза коммунистов (1977) показали, что в каждом пятом селе в основных организациях Союза коммунистов насчитывается свыше 100 членов и что в больших поселениях число этих основных организаций увеличивается. Между тем, в отношении социальной структуры в этих организациях преобладает несельскохозяйственное население, рабочие и лица занятые вне сельского хозяйства, а также и пенсионеры.

Все важные проблемы и вопросы связанные с бытовой обстановкой деревни охвачены работой основных организаций Союза коммунистов и таким образом организация СКЮ с помощью своей идейно-политической деятельности полностью выполнила свою задачу. Проблемы сельского хозяйства и аграрной политики занимают одно из важных мест в деятельности этих организаций. В составе активных членов крестьянских организаций заступлено сельскохозяйственное население. Однако, ввиду их недостаточной численности в социальной структуре основных организаций Союза коммунистов, они в невозможности оказать свое воздействие, защищая в первую очередь свои интересы в области аграрной реформы и процесса обобществления сельского хозяйства.

Автор считает, что организация сельскохозяйственного населения — членов СКВ на новых началах может обеспечить их непосредственную деятельность в работе основных организаций Союза коммунистов, в организациях объединенного труда в сфере сельского

their more active participation in the realization of the agrarian policy than are local BO LC.

хозяйства — что является одним из решающих условий более активного участия в реализации аграрной политики, в отличие от работы местных организаций СКВ.